Volume III (2017)

J. J. NORWICH, *Bizans II: Yükseliş Dönemi (MS 803-1081)*. İstanbul 2013. Kabalcı Yayınları, 303 sayfa (18 resim ve 4 harita ile birlikte). Çev. S. H. Riegel. ISBN: 9786055093020

Mehmetcan ŞAHİN

Libri: Kitap Tanıtımı, Eleştiri ve Çeviri Dergisi'nde bulunan içeriklerin tümü kullanıcılara açık, serbestçe/ücretsiz "açık erişimli" bir dergidir. Kullanıcılar, yayıncıdan ve yazar(lar)dan izin almaksızın, dergideki kitap tanıtımlarını, eleştirileri ve çevirileri tam metin olarak okuyabilir, indirebilir, dağıtabilir, çıktısını alabilir ve kaynak göstererek bağlantı verebilir.

Libri, uluslararası hakemli elektronik (online) bir dergi olup değerlendirme süreci biten kitap tanıtımları, eleştiriler ve çeviriler derginin web sitesinde (libridergi.org) yıl boyunca ilgili sayının içinde (Volume III: Ocak-Aralık 2017) yayımlanır. Aralık ayı sonunda ilgili yıla ait sayı tamamlanır.

Dergide yayımlanan eserlerin sorumluluğu yazarlarına aittir.

Atıf Düzeni: M. Şahin, *Bizans II: Yükseliş Dönemi (MS 803-1081)*. Yazar: J. J. Norwich, *Libri* III (2017) 499-503. DOI: 10.20480/lbr.2017041

Geliş Tarihi: 30.11.2017 | Kabul Tarihi: 19.12.2017
Elektronik Yayın Tarihi: 24.12.2017

Editörya: Phaselis Research Project
www.libridergi.org

**J. J. NORWICH, *Bizans II: Yükseliş Dönemi (MS 803-1081)*.
İstanbul 2013. Kabalcı Yayınları, 303 sayfa (18 resim ve 4 harita
ile birlikte). Çev. S. H. Riegel. ISBN: 9786055093020**

Mehmetcan ŞAHİN*

Roma İmparatorluğu'nun 395 yılında ikiye ayrılması ve Batı Roma İmparatorluğu'nun 476 yılında yıkılması itibarıyla Roma İmparatorluğu'nun devamı olarak 1453 yılına kadar tarih sahnesinde boy göstermiştir. Doğu Roma İmparatorluğu veya Edward Gibbon'un isimlendirmesiyle Bizans İmparatorluğu, Roma İmparatorluğu'ndan miras almış olduğu köklerini başlangıçta doğu kökenli bir batıl inanç olarak görülen ve daha sonra devletin resmi dini olan Hristiyanlık ile birleştirip yeni bir kültür yaratmıştır. John Julius Norwich tarafından yazılmış olan bu eser üç ayrı ciltten oluşmaktadır. Burada *Bizans II: Yükseliş Dönemi (MS 803-1081)* isimli ikinci kitabın tanıtımı yapılacaktır. Bu kitap Bulgar Kralı Krum'dan Malazgirt Muharebesi'ne kadarki dönemi işlemektedir. Her bölüm başında antik bir kaynaktan pasaj ile giriş yapan bu eser *Giriş* (15-16) kısmından sonra yirmi ayrı bölümden oluşmaktadır.

Krum [800-814] (17-31) isimli ilk bölümde, yazarın bir önceki kitapta ayrıntılı bir şekilde bahsettiği ilk İkonoklazma, imparatoriçe Irene ve Charlemagne dönemlerini bu kitapta hatırlatmak için kısaca değinerek başlamaktadır. I. Nikephoros ve daha sonra imparator olan I. Mikhael Rangabe'nin Bulgar kralı Krum ile yapmış oldukları savaşlar ve ölümleri bahsedilmekte olup Ermeni asıllı Leon'un nasıl imparator olduğu irdelenmektedir.

İkonoklazmanın Dönüşü [814-829] (32-46) başlığını taşıyan ikinci bölümde, imparator olan V. Leon'un iç karışıkları engellemek için *İkonoklazma* devrini

* MA., Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, Akdeniz Eskiçağ Araştırmaları Anabilim Dalı, Antalya. mehmetcnsahin@gmail.com

yeniden başlatması ve yakın bir arkadaşı tarafından katledilmesi ayrıntılı bir şekilde sunulmaktadır. Yerine geçen II. Mikhael'in Slav Thomas isyanı ve etkin olmayan donanma yüzünden Girit ve Sicilya'nın Araplara kaybedilmesi ve kor-san yuvası haline dönmelerine üzerine durulmaktadır.

Thephilos [829-842] (47-55) ismine sahip üçüncü bölümde, babası II. Mikhael'in ölümü üzerine tahta oturan Theophilos'un kişiliği, özellikleri, İslam kültürüne olan ilgisi ve ele geçirdiği kaynak üzerine yaşadığı müsrif hayatı, imar projelerini ve savunma harcamaları hakkında bilgiler verilmektedir. İslam kültürüne hayranlığının yanı sıra hükümdarlığı boyunca İslam orduları ile yapmış olduğu savaşlar anlatılmakta ve ayrıca onun ölümü ile birlikte İkonoklazma döneminin de son bulduğuna değinilmektedir.

İkonaların Dönüşü [842-856] (56-62) isimli dördüncü bölümde, imparator Thephilos'un ölümünden sonra karısı Theodora'nın toplamış olduğu konsil ile İkonaklazmanın son bulması, ikonaların tekrar ortaya çıkması ve Bizans'ın Pavlikanlara yapmış olduğu kıyım aktarılmaktadır. III. Mikhael ve dayısı Bardas ile tahtını alması ile Araplar ile yapılan savaşlardaki başarıları anlatılmaktadır.

Patrikler ve Komplolar [857-866] (62-73) adlı beşinci bölümde başarılı bir dönem geçiren imparatorluğun yaşadığı dini karışıklar, kavgalar ve Doğu Kilisesi ile Batı Kilisesi'nin çıkar çatışmaları aktarılmakta olup son olarak Bulgarların Ortodoks inancına geçmesinden bahsedilmektedir.

Çifte Cinayet [866-867] (74-82) başlıklı altıncı bölümde, imparator III. Mikhael ve dayısı Bardas'ın sarayda yükselen ve Basileios unvanı alan Ermeni asıllı Basileos tarafından öldürülmeleri anlatılmaktadır. Buna ek olarak Frank kralı Ludwing'e verilen imparatorluk unvanı tanınmakta ve Patrik Phoitos ile Papa'nın çekişmelerine değinilmektedir.

Makedon Basileos [867-886] (83-92) ismine sahip yedinci bölümde, kanlı bir şekilde tahta geçen Basileos'un Araplara ve Pavlikanlara karşı yapmış olduğu savaşlar, siyasi zaferleri ve imar projeleri ele alınmaktadır. Son olarak artık yaşlı olan imparatorun çıkmış olduğu bir av gezisindeki şaibeli ölümü üzerine durulmaktadır.

Bilge Leon [886-912] (93-107) adlı sekizinci bölümde, tahta geçen VI. Leon'un hukuk ile askeri alanlarda yapmış olduğu düzenlemeler, Bulgar ile Arap orduları ile yapmış olduğu savaşlar ve varis sahibi olabilmek için yaptığı evlilik-

ler sebebiyle kilise ile ters düşmesi ve sonunda bu amacına ulaşması aktarılmaktadır.

Romanos'un Yükselişi [912-920] (108-120) başlığını taşıyan dokuzuncu bölümde, imparator VI. Leondan sonra tahta geçen kardeşi Aleksandros'un 13 aylık kötü saltanatını ve Aleksandros'un yeğeni Konstantinos'un yaşının küçük olması sebebiyle kayınpederi sıfatıyla tahta geçen Romanos Lekapenos'un imparator olması anlatılmaktadır.

Yumuşak Gaspçı [920-948] (121-137) başlıklı onuncu bölümde, tahtı korumak için oturan Romanos Lekapenos'un iktidar hırsına kapılması ile oğullarını tahta ortak etmesi ve Bulgarlarla yapılan savaşlar sonucu anlaşmalar sayesinde Bulgaristan'ın iyice zayıflamasına değinilmektedir. Son olarak imparator Romanos ve oğullarının düşüşü sonucu tahtın imparator VI. Leon'un oğlu VII. Konstantinos'a geçmesine değinilmektedir.

Tahsilli İmparator [945-963] (138-152) ismine sahip on birinci bölümde, doğuştan gelen meşru tahtına oturan imparator VII. Konstantinos'un eserleri hakkında bilgiler vermektedir. İmparatorlukta ölümüne kadar yapmış olduğu değişiklikler anlatılmakta olup son olarak oğlu Romanos döneminde güçlü generaller sayesinde Araplara karşı kazanılan zaferler doğrultusunda Girit adası ile Halep'in yeniden fethi ve imparator Romanos'un ölümü aktarılmaktadır.

Müslümanların Beyaz Ölümü [963-969] (153-173) isimli on ikinci bölümde, Romanos'un oğullarının yaşlarının küçük olması sebebiyle tahta Nikephoros Phokas geçmesi anlatılmaktadır. Doğuda Araplara karşı kazandığı önemli zaferler karşısında batıda ise yaşadığı diplomatik hezimetler, iktidarın vermiş olduğu güç ile sarhoş olan imparatorun halkın nefretini kazanması ve başında Ioannes Tsimiskes bulunduğu arkadaşları tarafından katledilmesi anlatılmaktadır.

Ioannes Tsimiskes (Çimiskes) [969-976] (174-187) tahta oturan Ioannes Tsimiskes'in fiziksel görünüşü, kişiliği ve yardımlarının anlatımıyla başlayan on üçüncü bölümde, kendisini imparator ailesine bağlamak için II. Romanos'u kız kardeşi Theodora ile yaptığı düğün aktarılmaktadır. Nikephoros'un yeğeni Bardas Phokas'ın başlattığı başarısız isyan, Bizans İmparatorluğunun Ruslar ile yapmış olduğu savaşlar ve imparator Herakleios'tan (610-641) itibaren kaybedilen Suriye, Lübnan ve Filistin'in büyük bölümünü tekrar fetheden imparatorun 6 yıllık hükümdarlığı sonucu ölümünden bahsedilmektedir.

Genç Basileios [976-989] (188-198) başlığını taşıyan on dördüncü bölümde,

II. Romanos'un oğlu Basileios'un hükümdarlığının ilk 13 yılı üvey amcası Basileios, asi generaller Bardas Phokas ve Bardas Skleros'a karşı tahtını koruması üzerine durulmaktadır. Tahtını korumak için Ruslardan yardım istemesi karşılığında kız kardeşi Anna'yı Rus kralı Vladimir ile evlendirmesi ve Rusların Ortodoks olması anlatılmakta olup imparator Basileios'un Bulgarlara karşı aldığı yenilgi aktarılmaktadır.

Bulgar Kasabı [989-1025] (199-213) adlı on beşinci bölümde, Bulgarlara karşı aldığı yenilgi sonucu intikam yemini eden İmparator Basileios'un Bulgarları tamamen ortadan kaldırması ile Bulgaroktonos unvanı alması, imparatorluğa 8 yeni *thema* katması ve varis bırakmadan ölmesi ayrıntılı bir şekilde sunulmaktadır.

Çöküş Başlar [1025-1041] (214-231) başlıklı on altıncı bölümde, Basileios'un ölümü sonrası boş kalan tahta kardeşi VIII. Konstantinos'un geçmesi ve ondan sonra kız kardeşi Zoe ile evlilik yoluyla imparator olan III. Romanos ve Paphlagonialı Mikhael'in hükümdarlıkları ve ölümleri anlatılmaktadır.

Paphlagonia Hanedanının Sonu [1041-1042] (232-241) ismine sahip on yedinci bölümde, IV. Mikhael ve karısı Zoe'nin evlatlık oğulları V. Mikhael'in kötü hükümdarlık dönemi ve sonunda bir darbe ile VIII. Konstantinos'un kızları Theodora ve Zoe'nin ortak hükümdarlar olarak tahta geçmeleri incelenmektedir.

Konstantinos Monomakhos ve Bölünme [1042-1055] (242-256) başlığını taşıyan on sekizinci bölümde, imparatoriçe Theodora ve Zoe'nin ortak yönetimlerinin iyi gitmemesi sonucunda Zoe'nin üçüncü bir evlilik yaparak Konstantinos IX. Monomakhos'un imparator olması açıklanmaktadır. Bu imparatorun döneminde İtalya'da yaşanan kayıplar, neredeyse başarıya ulaşacak olan Georgios Maniakes ile Leon Tornikes isyanları ve doğu-batı kiliselerinin tartışmaları sonucu bölünme süreci ayrıntılı bir şekilde işlenmektedir.

Felaketin Başlangıcı [1055-1059] (257-266) başlığına sahip on dokuzuncu bölümde, halefi olmayan IX. Konstantinos'tan sonra tek başına tahta geçen Theodora ve onun yönetiminin seleflerinden daha iyi olduğu hakkında kıyaslamalar yapılmakta ve onun ölümü sonrası tahta geçen VI. Mikhael'in kısa hükümdarlığına değinilmektedir. VI. Mikhael'in hükümdarlığı ona karşı tüm imparatorluğun ona karşı birleşerek ve başlarında Isaakios Komnenos'un bulunduğu bir isyanla son bulması ile Isaakios Komnenos'unda zamansız ölümü sonucu kısa sürmüş hükümdarlığı incelenmektedir.

Malazgirt [1059-1071] (267-284) isimli yirminci ve son bölümde, tahta geçen imparator X. Konstantinos Dukas'ın hükümdarlığı ve ölümü sonrası tahta geçen Romen Diogenes ile Selçuklu Türkleri hakkında ayrıntılı bilgiler sunulmaktadır. Malazgirt Muharebesi'nin oluşum sebepleri, savaş anı, sonuçları ve daha sonra Aleksios Komnenos'un tahta oturup imparator olmasına kadarki karışık zamanlar hakkında bilgiler verilerek eser tamamlanmaktadır.

Bu eser *İmparatorlar Listesi* (285-286), *Müslüman Sultanlar Listesi* (287), *Patrikler Listesi* (288), *Papalar Listesi* (289-290), *Kaynakça* (291-295), *Dizin* (296-301) ve *Yer Adları Dizini* (302-303) ile en son kısımda bulunan on sekiz resim ile son bulmaktadır.